

BOŻENA GULBICKA

ZANIECZYSZCZENIA
BIOLOGICZNE I CHEMICZNE
JAKO PROBLEM
BEZPIECZEŃSTWA
ŻYWNOŚCI

STUDIA
I MONOGRAFIE

ISSN 0239 - 7102
ISBN 978-83-7658-341-9

156

WARSZAWA 2012

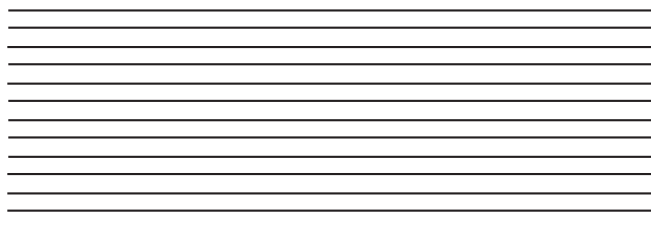
PROF. DR HAB. BOŻENA GULBICKA

**ZANIECZYSZCZENIA
BIOLOGICZNE I CHEMICZNE
JAKO PROBLEM
BEZPIECZEŃSTWA
ŻYWNOŚCI**

**STUDIA
I MONOGRAFIE**

ISSN 0239-7102
ISBN 978-83-7658-341-9

156
WARSZAWA 2012

Autorka publikacji jest pracownikiem naukowym
Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
– Państwowego Instytutu Badawczego

Recenzent

dr hab. Stanisław Kowalczyk, prof. nadzw. SGH

Opracowanie komputerowe

Bożena Brzostek-Kasprzak

Korekta

Krystyna Mirkowska

Redakcja techniczna

Leszek Ślipki

Nakład: 220 egz., ark. wyd. 16,04

Druk: Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB

00-950 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. nr 984

tel.: (22) 50 54 685, (22) 50 54 444 (centrala)

faks: (22) 50 54 636

e-mail: dw@ierigz.waw.pl

<http://www.ierigz.waw.pl>

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	5
I. PODSTAWOWE REGULACJE PRAWNE W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOSCI	7
1. Kodeks żywnościowy	8
2. Ogólne prawo żywnościowe	12
3. Podstawowe przepisy w zakresie higieny żywności i jej kontroli	22
4. Bezpieczeństwo żywności	25
5. Obligatoryjne systemy kontroli wewnętrznej produkcji żywności i pasz	31
5.1. Dobra praktyka rolnicza, dobra praktyka higieniczna i dobra praktyka produkcyjna	31
5.2. Analiza zagrożeń i krytyczne punkty kontroli – HACCP	33
6. Urzędowe kontrole żywności	36
6.1. Państwowa Inspekcja Sanitarna	37
6.2. Inspekcja Weterynaryjna	39
6.3. Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IJHARS)	41
6.4. Inspekcja Handlowa	43
6.5. Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa	44
6.6. Memorandum między Komisją Europejską a Federalną Służbą ds. Nadzoru Weterynaryjnego i Fitosanitarnego Federacji Rosyjskiej	46
II. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOSCI	51
1. Zagrożenia bezpieczeństwa żywności w całym łańcuchu żywnościowym	54
2. Zagrożenia bezpieczeństwa pasz	59
3. Materiały i wyroby do kontaktu z żywnością a zagrożenia dla bezpieczeństwa żywności	72
4. Jakość zdrowotna środków spożywczych	76
5. Postrzeganie przez konsumentów w Unii Europejskiej zagrożeń dla zdrowia związanych z żywnością	79
III. BIOLOGICZNE ZANIECZYSZCZENIA ŻYWNOSCI	86
1. Zanieczyszczenia mikrobiologiczne	88
1.1. Kryterium mikrobiologiczne	92
1.1.1. Kryterium bezpieczeństwa	95
1.1.2. Kryterium higieny procesu	97
2. Bakterie <i>Salmonella</i>	99

3.	Bakterie <i>Listeria monocytogenes</i>	112
4.	<i>Escherichia coli</i> (pałeczka okrężnicy)	118
5.	Grypa ptaków	124
6.	Gąbczasta encefalopatia bydła (BSE)	134
IV.	ZANIECZYSZCZENIA CHEMICZNE	143
1.	Zanieczyszczenia żywności metalami ciężkimi	144
1.1.	Ołów	147
1.2.	Kadm	148
1.3.	Rtęć	151
1.4.	Monitoring metali ciężkich	156
2.	Azotany, azotyny, nitrozoaminy	161
3.	Wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (WWA)	169
4.	Dioksyny	173
5.	Pozostałości pestycydów	182
5.1.	Charakterystyka pestycydów	182
5.2.	Stan prawny	188
5.3.	Kontrola i monitoring pozostałości pestycydów w produktach rolnych i żywności	193
6.	Akryloamid	201
7.	Melamina	208
8.	Mikotoksyny	213
8.1.	Aflatoksyny	215
8.2.	Ochratoksyna A (OTA)	220
8.3.	Toksyny <i>Fusarium</i>	224
8.4.	Patulina	231
V.	SYSTEM WCZESNEGO OSTRZEGANIA O NIEBEZPIECZNYCH PRODUKTACH ŻYWNOŚCIOWYCH I PASZACH – RASFF	234
1.	Raport Komisji Europejskiej	238
2.	RASFF w Polsce	250
	PODSUMOWANIE	254
	BIBLIOGRAFIA	258